

УДК 33.025.12-021.361:005.935:339.17

Поддубна Наталія
аспірант
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
м. Київ

ЧИ ІСНУЄ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ВНУТРІШНІМ КОНТРОЛЕМ ТА МЕНЕДЖМЕНТОМ У ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*«Правильне рішення,
прийняте із запізненням,
є помилкою»
Лі Якокка*

Анотація

У статті розглянуто сутність та місце внутрішнього контролю в системі менеджменту торговельного підприємства. Наведено підходи науковців до розгляду даної проблематики. Описано взаємозв'язок між внутрішнім контролем та менеджментом. Обґрунтовано необхідність використання матеріалів внутрішнього контролю в управлінській діяльності.

Ключові слова: внутрішній контроль, менеджмент, процес управління, система прийняття рішень.

Господарська діяльність торговельних підприємств – це постійні намагання покращити та удосконалити свою роботу, захопити нові сегменти ринку та залучити більшу кількість споживачів. Для цього необхідно вибудовувати ефективну модель діяльності всього підприємства, значну частку якого займає внутрішній контроль на підприємстві як одна із головних функцій менеджменту. Менеджмент – це самостійний вид професійно здійснюваної діяльності, спрямованої на досягнення поставлених цілей шляхом раціонального використання матеріальних і трудових ресурсів із застосуванням принципів, функцій і методів наукового управління [1, с. 7].

Виділення контролю – як однієї із функцій менеджменту є цілком правомірним та виправданим. Вперше, дане питання було підняте А.Файолем, засновником класичної школи менеджменту, який і розглядав контроль як органічну та невід'ємну частину процесу управління, а також розробляв принципи адміністративного контролю (уведення обмежень на кількість осіб, які підконтрольні керівництву).

На нашу думку, зв'язок між внутрішнім контролем та менеджментом, або як ще прийнято говорити, управлінням – що є ширшим за своєю сутністю, є очевидним. Досить влучне трактування поняття внутрішнього контролю в своїй роботі надали Звездін А.Л., Мельник В.М. та Пантелєєв А.С., де сказано, що внутрішній контроль – це форма зворотного зв'язку, за допомогою якого орган управління організації отримує необхідну інформацію про дійсний стан керованого об'єкту та реалізує управлінські рішення [2, с. 45]. Таким чином, можемо помітити, що дана точка зору є достатньо обґрунтованою, оскільки при здійсненні будь-якої управлінської діяльності неможливо оминати процес контролю, як за отриманим результатом, так і, безпосередньо, за самими управлінськими діями.

Блінова У.Ю. схильна розглядати контроль та його роль в системі менеджменту в двох аспектах, тобто за її переконанням, у вузькому розумінні контроль можна пов'язувати із якою-небудь функцією управління, при цьому визначаючи його як засіб, за допомогою якого інші функції реалізують цілі системи управління, а в широкому сенсі – контроль являє собою перевірку дотримання та виконання нормативних документів, встановлених завдань, планів і рішень. Тут підкреслюється функціональне призначення контролю, його виникнення на певній стадії управлінського процесу (тобто контроль визначається як функція управління поряд із іншими функціями) [3, с. 146]. Але поряд із даними твердженнями необхідно наголосити на тому, що існування контролю в управлінні не може перешкоджати або ж заперечувати сам факт існування контролю – як об'єктивно еволюціонуючої категорії.

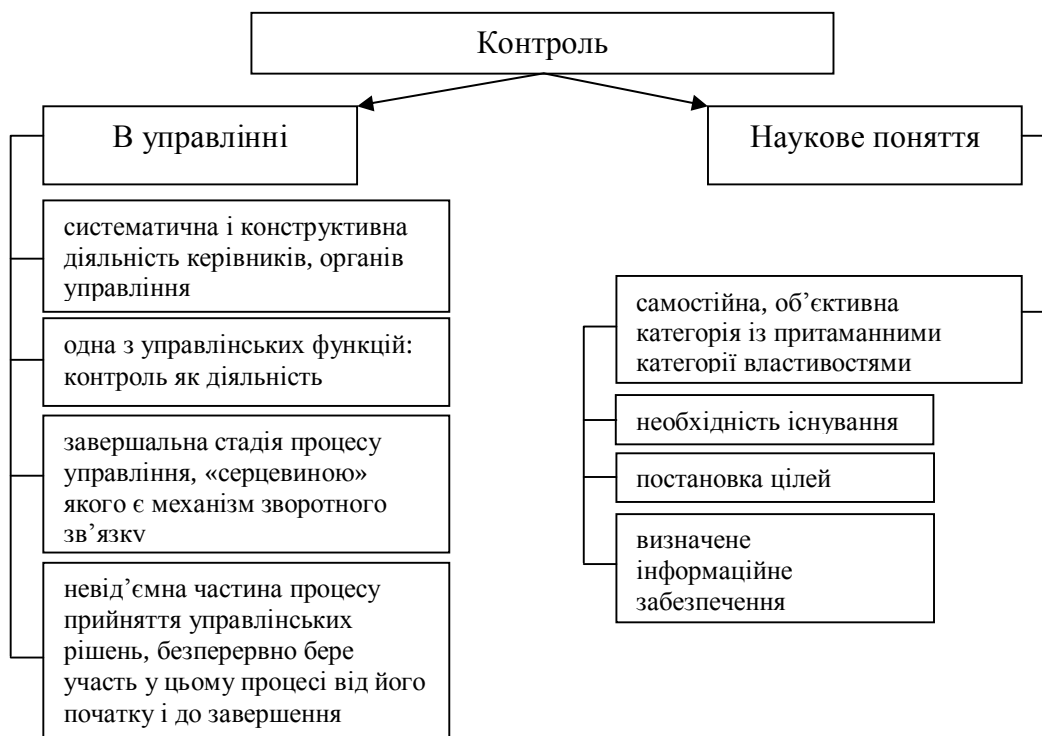

Рис. 1. Зміст поняття «контроль»

Контроль та управління – є абстрактними категоріями, розділити які можна лише логічним шляхом, так як вони були визначені суспільством для вивчення процесів, які в ньому відбуваються. За допомогою рис. 1 наочно можна продемонструвати зміст поняття контроль.

Отже, можна говорити про те, що внутрішній контроль відноситься не лише до статичної об'єкта, а також здатний охопити часовий характер, тобто в змозі показати не лише минуле, але й можливу майбутню поведінку, що дозволяє виявляти шляхи діяльності до спланованого стану. Ефективний внутрішній контроль вчасно виявляє можливі відхилення відносно бажаного стану і дозволяє впливати на його причини, цим самим запобігаючи можливим помилкам у майбутньому.

Підтвердження думки, щодо взаємозв'язку внутрішнього контролю і менеджменту можна знайти і в праці Серебрякової Т.Ю., де сказано, що

внутрішній контроль організований, щоб забезпечити менеджмент розумною впевненістю відносно досягнення цілей організації. Самі ж цілі досягаються менеджментом. При цьому визнається, що внутрішньому контролю притаманні обмеження, які можуть стати причиною того, що засоби внутрішнього контролю будуть менш ефективними, чим планується [4, с. 24].

Ураховуючи той факт, що підприємства торговельної галузі характеризуються значною кількістю динамічних господарських операцій, то процес внутрішнього контролю повинен включати в себе збір, передачу і опрацювання інформації про стан досліджуваного об'єкта із подальшим забезпеченням управлінського апарата необхідним об'ємом кількісної та якісної інформації, із допомогою якої максимально швидко можна вибудувати ефективну систему прийняття рішень. Адже, головний фактор, поряд із вірно зібраними та сформованими рішенням, це час – час за який керівництво може скоригувати свою діяльність, від того на скільки оперативно спрацюють система контролю та система менеджменту – залежить успіх усього підприємства.

Данилевський Ю.А. та Овсянников Л.Н. стверджують, що контроль невідмінна складова управлінського процесу без якої управління відбутися не може. Він забезпечує зворотній зв'язок у процесі, дає інформацію про його стан, дозволяє усувати і попереджувати порушення [5].

Що стосується етапності контролю, який здійснюється на роздрібних торговельних підприємствах, то перш за все, це є документальна перевірка, сутність якої полягає у послідовному вивченні і перевірці господарських операцій за документами, спочатку за первинними, використовуючи логічну, арифметичну і формальну складову, потім безпосередньо по обліковим документам (використовують реєстри бухгалтерського, податкового і управлінського обліку), і в заключному етапі використовують відповідну звітність підприємства, яка, уже після проведеного такого внутрішнього контролю, стає об'єктом наступного компонента інформаційної підсистеми – економічного аналізу, після чого внутрішній контроль переходить із звичного економічного до менеджмент-контролю, основою якого є ризико-орієнтовані форми контролю, які базуються на системах показників.

Отже, можна зробити висновок, що внутрішній контроль в торговельних підприємствах є необхідною та багаторівневою структурою усередині організації, яка охоплює всі господарські процеси як по вертикалі, так і по горизонталі системи управління.

Список використаних джерел

1. Удалов, Ф. Е. Основы менеджмента [Текст] : учебное пособие / Ф. Е. Удалов, О. Ф. Алёхина, О. С. Гапонова. – Нижний Новгород : Нижегородский госуниверситет, 2013. – 363 с.
2. Мельник, В. М. Ревизия и контроль [Текст] : учеб. пособие / В. М. Мельник, А. С. Пантелеев, А. Л. Звездин. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2004. – 520 с.
3. Блинова, У. Ю. Контроль в системе антикризисного менеджмента [Текст] / У. Ю. Блинова / Аудит и финансовый анализ. – 2005 – №1. – С. 146-161.
4. Серебрякова, Т. Ю. Риски организации и внутренний экономический контроль [Текст] : монография / Т. Ю. Серебрякова. – М. ИНФА-М, 2010. – 111 с.

5. Данилевский, Ю. А. Государство и финансовый контроль [Текст] / Ю. А. Данилевский, Л. Н. Овсянников. – М. 2003.

УДК 657

Полосикова Анна
ассистент

Могилевский государственный университет продовольствия
г. Могилев, Республика Беларусь

ВНЕДРЕНИЕ СИСТЕМ КОНТРОЛЛИНГА В ЦЕЛЯХ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье рассмотрены вопросы разработки систем контроллинга в целях обеспечения экономической безопасности, повышения эффективности реализации мероприятий и введения единых стандартов и правил планирования, контроля, учета и отчетности на предприятии.

Ключевые слова: контроллинг, экономическая безопасность, планирование, учет, анализ.

На сегодняшний день Республике Беларусь особенно остро стоит вопрос внедрения на предприятиях систем контроллинга. Использование передовых зарубежных методик управления предприятием, адаптированных к условиям Беларуси, эффективного использования информации, обеспечения стабильного развития является чрезвычайно актуальным для отечественных предприятий.

Под контроллингом экономической безопасности понимается система информационно-методической поддержки управленческих решений по вопросам обеспечения экономической безопасности предприятия.

Цель контроллинга заключается в информировании руководства об угрозах экономической безопасности предприятия, препятствующих реализации его интересов. Данная цель позволяет определить соответствующий ей перечень задач контроллинга экономической безопасности предприятия:

- формирование стратегии, тактики и политики экономической безопасности предприятия;
- разработка методов прогнозирования угроз экономической безопасности предприятия;
- разработка механизмов идентификации угроз экономической безопасности предприятия;
- выявление неблагоприятных тенденций развития событий и сценариев реализации угроз экономической безопасности предприятия;
- оценка влияния угроз на состояние экономической безопасности;
- определение контролируемых параметров экономической безопасности предприятия и их предельных значений;